

*До спеціалізованої вченої ради Д.26.007.03
Національної академії внутрішніх справ
м. Київ, пл. Солом'янська, 1*

ВІДГУК

офіційного опонента доктора юридичних наук, професора Джафарової Олени В'ячеславівни на дисертаційне дослідження Браверман Олесі Олександрівни «Правове регулювання перевірки на доброчесність працівників Національного антикорупційного бюро України», представлене на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність дисертаційного дослідження. Як свідчить аналіз дисертаційного дослідження його авторка торкається актуальних питань проблемного, а подекуди й суперечливого з точки зору додержання прав і свобод людини і громадянина правового регулювання інституту перевірок на доброчесність працівників Національного антикорупційного бюро України (Національне бюро). Адже на сьогодні законодавець закріпив даний правовий інструмент підтримання атмосфери доброчесності у таких законодавчих актах, як закони України «Про запобігання корупції», «Про судоустрій і статус суддів», «Про прокуратуру», «Про Національне антикорупційне бюро України», «Про Державне бюро розслідувань», не надавши, однак, єдиного розуміння його правозастосування.

Мета і завдання, поставлені перед собою Браверман О.О., знайшли у її роботі розв'язання на належному рівні. Це дозволило здобувачці одержати низку нових результатів, що відображають особистий внесок автора.

Ступінь обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Теоретичною основою цієї роботи є праці знаних вітчизняних та зарубіжних філософів та юристів, зокрема з теорії права та адміністративного права.

Мета дослідження полягає в тому, щоб на основі комплексного аналізу законодавства України та зарубіжних держав охарактеризувати сутність та

11 5281 12 20 8 -

особливості правового регулювання перевірки на доброчесність працівників Національного антикорупційного бюро України та сформулювати пропозиції і рекомендації щодо його вдосконалення. Слід акцентувати увагу також на тому, що авторкою серед теоретичних завдань пропонується вирішити також і низку практичних, як-то: сформулювати поняття та ознаки доброчесності та перевірки на доброчесність; з'ясувати сутність та особливості підстав та порядку проведення перевірки на доброчесність; охарактеризувати результати перевірки на доброчесність та їх наслідки для працівника Національного антикорупційного бюро України; сформулювати напрями вдосконалення матеріальних засад проведення перевірки на доброчесність; визначити парадигми удосконалення практичної реалізації моделей перевірки на доброчесність.

Вказане вирішення прикладних завдань дозволило дисертантці сформулювати низку пропозицій щодо вдосконалення нормативно-правової бази, що регулює проведення перевірок на доброчесність стосовно працівників Національного антикорупційного бюро України.

Достатньо високий рівень достовірності та аргументованості результатів наукового дослідження авторці вдалося досягти саме завдяки вмілому використанню прогресивних методів наукового пізнання. За допомогою методів аналізу та синтезу, дедукції та індукції було досліджено методологічні засади правової природи доброчесності осіб, уповноважених на виконання функцій держави, сформульовано поняття та ознаки доброчесності та перевірки на доброчесність. За результатами вдалого застосування методу моделювання дисертантка визначила належним чином етапи порядку проведення перевірки на доброчесність, права та обов'язки суб'єкта та об'єкта перевірки на доброчесність, складові елементи механізму її проведення, а також напрями удосконалення інституту перевірки на доброчесність працівників Національного антикорупційного бюро України. Використання історико-правового та компаративно-правового методів під час дослідження генези понять «доброчесність» та «перевірка на доброчесність» надало кращого доктринального та емпіричного розуміння вказаних понять. Структурно-функціональний метод, а

також метод сходження від загального до конкретного дав змогу дисертантці структурувати результати перевірки на доброчесність та їх наслідки для працівника Національного антикорупційного бюро України.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що за своїм характером і змістом дисертація Браверман О.О. є першою працею в Україні, у якій на підставі комплексного аналізу теоретико-методологічних засад адміністративно-правового забезпечення перевірки на доброчесність працівників Національного антикорупційного бюро України як елементу внутрішнього адміністративного контролю визначені особливості даного адміністративно-правового інституту й сформульовано пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення його правового регулювання та практичної реалізації.

Дисертантка узагальнює та всебічно аналізує провідні наукові доробки вітчизняних та зарубіжних вчених, успішно демонструє специфіку власних напрацювань, що відрізняють рецензовану дисертацію від наукових напрацювань інших дослідників і визначає наукову новизну одержаних результатів.

Браверман О.О. обґрунтовано розпочинає дослідження із загальних питань, зокрема із теоретико-методологічних засад правової природи доброчесності осіб, уповноважених на виконання функцій держави.

Для подальшого вдосконалення понятійно-категоріального апарату науки адміністративного права має значення запропоноване авторкою визначення перевірки на доброчесність працівників Національного антикорупційного бюро України як створення й застосування суб'єктом перевірки спеціально змодельованих ситуацій, подібних тим, що виникають у службовій діяльності, які здійснюються за допомогою таємних операцій, обумовлених діяльністю і поведінкою працівника Національного бюро, що підлягає тестуванню, з метою пасивного спостереження, визначення його реакції й поведінки. Також Браверман О.О. аргументовано поняття механізму проведення перевірки на доброчесність працівників Національного бюро як сукупності взаємопов'язаних елементів, наявність яких дозволяє реалізувати перевірку на доброчесність.

Не менший інтерес викликає здійснене авторкою розмежування механізму проведення перевірки на доброчесність та його складових від інституту психофізіологічного опитування із застосуванням поліграфа, оперативно-розшукової діяльності та негласних слідчих (розшукових) дій.

Цікавим видається й здійснений аналіз нормативного та теоретичного розуміння перевірки на доброчесність таких зарубіжних країн, як Чеська Республіка, Угорщина, Республіка Молдова, Румунія, США, Великобританія, Австралія та Сербія. Авторкою належним чином, на мою думку, обґрунтовано доцільність перейняття Україною досвіду Республіки Молдова та Румунії щодо врегулювання інституту перевірок на доброчесність в окремому нормативно-правовому акті. Закріплення на законодавчому рівні обов'язкової аудіо-, відеофіксації перевірки на доброчесність з метою уникнення зловживань будь-якого характеру з боку як суб'єктів, так і об'єктів перевірки (Чеська Республіка, Угорщина, Республіка Молдова, Румунія, США, Великобританія, Австралія та Сербія).

Правильно зроблено акцент на розумінні мети перевірки на доброчесність працівників Національного антикорупційного бюро України як: 1) підвищення рівня культури доброчесності у Національному бюро; 2) запобігання не доброчесній поведінці працівників Національного бюро, яка полягає у порушенні етичних норм і вимог законодавства, що регулює діяльність працівника Національного бюро, скоєнню вчинків, які можуть зашкодити інтересам національної безпеки України, Національного бюро чи негативно вплинути на репутацію працівника; 3) визначення відповідності або невідповідності працівників Національного бюро займаним посаді; 4) виявлення, оцінка та усунення ризиків, які сприяють недотриманню доброчесності працівниками Національного бюро; 5) запобігання неправомірному впливу на працівників Національного бюро; 6) принципів перевірки на доброчесність: 1) дотримання основних прав і свобод людини і громадянина; 2) законність; 3) об'єктивність; 4) неупереджене і недискримінаційне поводження з особами, що проходять перевірку; 5) компетентність й ефективність; 6) повага до приватного життя й

захист персональних даних та предмет перевірки на доброчесність працівників Національного бюро – стандарт етичної поведінки працівника Національного бюро, закріплений у Кодексі професійної етики працівників Національного бюро, затвердженому наказом Директора Національного бюро від 01.09.2016 № 242.

Запропоновано проект Порядку проведення перевірки на доброчесність стосовно працівників Національного антикорупційного бюро України, що визначає поняття, мету, принципи, предмет, підстави, об'єкт, суб'єкт, їх взаємні права та обов'язки, порядок проведення перевірки на доброчесність, права й свободи людини, які можуть бути обмежені під час проведення перевірки, інші зміни до діючого законодавства мають бути підтримані та впроваджені.

Характеризуються елементами новизни та заслуговують на увагу й інші висновки авторки дисертаційного дослідження.

Наукова і практична цінність дисертації. Рецензоване дисертаційне дослідження має наукову та прикладну значимість. Важливого значення набуває використання авторських пропозицій у правотворчості. Сформульовані дисертанткою пропозиції щодо внесення змін до Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України», Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України можуть бути основою для розробки законопроекту «Про перевірку на доброчесність», а також змін і доповнень до актів адміністративного законодавства, які регулюють відносини у сфері перевірки на доброчесність працівників Національного антикорупційного бюро України, Національного агентства з питань запобігання корупції, Державного бюро розслідувань, а також можуть бути прийняті до впровадження Верховною Радою України та Кабінетом Міністрів України.

Надзвичайною цінністю даного дисертаційного дослідження є те, що висновки, зроблені автором, будуть реалізовані в правозастосовній діяльності з метою удосконалення організації та діяльності підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України з проведення перевірок на доброчесність.

Висновки та пропозиції, обґрунтовані в дисертації, можуть бути

використані й в навчальному процесі – під час підготовки матеріалів для викладання навчальних дисциплін адміністративно-правової спрямованості.

Всі висновки та авторські теоретичні дефініції окремих категорій обґрунтовані власними дослідженнями дисертантки. Наукові положення, висновки та рекомендації одержані дисертантом самостійно та висвітлені в достатній кількості опублікованих праць. Структура та зміст роботи свідчать про цілісність дослідження. Робота завершується сформульованими висновками, пропозиціями щодо вдосконалення чинного законодавства України із досліджуваних питань.

Сформульовані в дослідженні положення, висновки та пропозиції викладені автором в 11 наукових публікаціях, 4 з яких опубліковані у фахових виданнях України з юридичних наук, 1 – у фаховому науковому виданні Європейського Союзу та 6 – у матеріалах та тезах конференцій, круглих столів.

Автореферат дисертації забезпечує ідентичність основних положень, висновків і пропозицій дисертаційного дослідження.

На мою думку, Браверман О.О. достатньо повно розкрила тему дисертації. Дисертація написана державною мовою, стиль написання характеризується логічністю й обґрунтованістю при викладі думок. Авторка толерантна у полеміці з іншими науковцями, виявила професійну культуру та академічну доброчесність при використанні цитат із наукових джерел.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Дисертаційне дослідження виконано на високому науково-теоретичному рівні, однак, йому притаманні ряд недоліків.

1 У підрозділі 1.3 розкриваються правові засади регулювання перевірки на доброчесність таких зарубіжних країн, як Чеська Республіка, Угорщина, Республіка Молдова, Румунія, США, Великобританія, Австралія та Сербія. Водночас дисертаційна робота не містить жодного обґрунтування, чому авторка з ряду країн для ознайомлення обрала саме перелічені.

2. У підрозділі 2.1 наукової роботи розкривається зміст предмету перевірки на доброчесність та зазначається, що ним, зокрема є стандарт етичної поведінки

працівника Національного бюро у Кодексі професійної етики працівників Національного бюро, затвердженого наказом Директора Національного бюро від 01.09.2016 № 242. Водночас те, що предмет перевірки на доброчесність не є вичерпним порушує, на мою думку, принцип правової визначеності.

3. У підрозділі 2.3 дослідження дисертанткою запропоновано, враховуючи негативну практику, яка склалася у нашій державі, за якої працівники, що вчинили дисциплінарний проступок, за який передбачено дисциплінарне стягнення у вигляді звільнення, звільняються з роботи за власним бажанням ще до притягнення їх до дисциплінарної відповідальності з метою уникнути відповідного запису в трудову книжку, доповнити Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» положенням, відповідно до якого з дня отримання звіту про результати перевірки на доброчесність з негативним результатом керівником Управління внутрішнього контролю Національного бюро й до завершення дисциплінарного провадження працівник Національного бюро, який не пройшов перевірку на доброчесність, не може бути звільнений з посади за власним бажанням чи з інших підстав, інакше як за результатами застосованого до нього заходу дисциплінарного стягнення, а також призначений на вищу посаду. Вважаємо таку пропозицію надмірним втручанням у конституційно закріплену свободу особи вільно обирати та вільно погоджуватися на працю.

4. Деякі суттєві зауваження з приводу належної аргументованості викликають пропозиції дисертантки щодо доповнення ст. 28 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» частиною 5 щодо спеціальної підстави для припинення проходження служби працівником Національного бюро та звільнення його із займаної посади. Так, на мою думку, такий вид дисциплінарного стягнення як звільнення із займаної посади може застосовуватися виключно за рішенням суду щодо притягнення працівника до адміністративної відповідальності за пов'язане з корупцією правопорушення, яким на особу накладено стягнення у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, що пов'язані з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування (п. 3.1 дисертації).

5. У висновках авторка серед іншого пропонує перейняття Україною досвіду Республіки Молдова та Румунії щодо врегулювання інституту перевірок на доброчесність в окремому нормативно-правовому акті. Водночас проект такого нормативно-правового акту дисертанткою не розроблено.

Зазначені недоліки хоч і мають місце в дисертації, однак істотно не впливають на її теоретичну та прикладну цінність, рівень наукової новизни її результатів.

Загальний висновок. Ознайомлення з дисертаційним дослідженням, авторефератом та оприлюдненими науковими працями Браверман О.О. дає можливість стверджувати, що рецензована дисертаційна робота на тему: «Правове регулювання перевірки на доброчесність працівників Національного антикорупційного бюро України» є самостійним, завершеним науковим дослідженням актуального й надзвичайно важливого наукового і практичного напрямку, містить належно обґрунтовані висновки й пропозиції, що в сукупності вирішують визначене науково-практичне завдання і відповідає вимогам пунктів 9, 11, 13 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор – Браверман Олеся Олександрівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:
професор кафедри
поліцейської діяльності та публічного
адміністрування факультету № 3
Харківського національного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

О.В. Джафарова

